

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือฐานสำคัญของการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทยที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมกลมกล่อมเกลาจิตใจของชนชาวไทยให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และดำเนินตามแบบอย่างพุทธศาสนิกชน ทำให้สังคมไทยมีความร่มเย็นเป็นสุขและมีเอกลักษณ์ของตนเองพระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมไทย มีบทบาทและอิทธิพลซึมแทรกอยู่ในชีวิตทุกส่วนของชนชาวไทยโดยเฉพาะในชนบท ดังนั้น สภาพของสถาบันพระพุทธศาสนาที่มีความเจริญรุ่งเรืองหรืออ่อนแอลงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง มิใช่เฉพาะความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงของสังคมไทยทั้งหมด (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิรมย์. 2545 : 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้แสดงเจตจำนงไว้ในมาตรา 73 ระบุว่า “รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์ และคุ้มครองพระพุทธศาสนา...สนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีสาระบัญญัติที่ให้การศึกษายเป็นเครื่องมืออันสำคัญของรัฐเพื่อสร้างคนในชาติให้มีคุณภาพให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม และให้ความสำคัญต่อสถาบันศาสนาในการมีบทบาทหน้าที่จากการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาฉบับที่ 23 (2541) โดยกำหนดให้มีการจัดการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญของคณะสงฆ์ ได้แก่ ศาสนศึกษา และการศึกษาสงเคราะห์ (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิรมย์. 2545 : คำนำ) การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการของการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ให้มีสติปัญญากว้างขวาง กว้างไกล เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ทุกส่วนและคนทั้งหลาย ผู้มีการศึกษาคือย่อมจะได้รับการยกย่องเชิดชูจากบุคคลทั้งหลาย ผู้มีการศึกษาคือย่อมจะได้รับโอกาสที่ดีกว่าคนอื่น (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์. 2546 : 7) การศึกษาของไทยแต่เดิมอยู่ที่วัดกับวัง มีประเพณีการบวชเรียนและใช้วัดเป็นแหล่งการศึกษา จึงมีการจัดการศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้กับคณะสงฆ์ซึ่งอยู่ในวัด สอนทั้งวิชาหนังสือและธรรมวินัย ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นสำนักเรียนพระปริยัติธรรม โดยมุ่งที่จะให้ผู้เรียนได้มีความรู้พร้อมรอบด้านทั้งทางโลกทางธรรม และเรียนรู้หนังสือด้วย เพื่อจะได้เป็นศาสนทายาทที่ดี เพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา จะได้มีการสานต่อการสั่งสอน อบรมธรรมแก่ประชาชนทั่วไป ให้เป็นพลเมืองดีของบ้านเมือง ใช้แนวทางของศาสนาและศีลธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์จึงมีความจำเป็น

อย่างยิ่ง และที่สำคัญ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางศีลธรรม จริยธรรม อันเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชน เป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญ (พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต). 2531 : 118)

ในปัจจุบัน การศึกษาของคณะสงฆ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และกฎระเบียบ คำสั่งและข้อบังคับของกรมการมหาเถรสมาคม คณะสงฆ์กระทรวงศึกษาธิการ และกรมการศาสนา โดยมีกรมการมหาเถรสมาคมองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) พ.ศ. 2540 คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม พ.ศ. 2540 แม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารตามลำดับในปัจจุบัน การศึกษาที่คณะสงฆ์จัดให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษามีอยู่ 4 ประเภท คือ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ และการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง

ในด้านปัญหาการบริหารการศึกษา พบว่า คณะสงฆ์มีระบบการบริหารการศึกษาไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าจะมีสภาการศึกษาของคณะสงฆ์และองค์กรอื่น ๆ ที่คณะสงฆ์ตั้งขึ้นมา เช่น กองธรรมสนามหลวง เป็นต้น พร้อมทั้งเจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกระดับที่คอยควบคุมดูแล และส่งเสริมการศึกษาของสงฆ์โดยตรงก็ตาม แต่ก็ไม่มีบทบาทเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากการประชุมสัมมนาเจ้าคณะภาคทั่วประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2538 ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคทางด้านการศึกษาไว้ว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ทั่วทุกภาคประสบปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลง บางแห่งแทบจะหาผู้เรียนไม่ได้ เพราะผู้บวชน้อยลงหรือพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่มุ่งสนใจเรียนทางโลก ประกอบกับทั้งครูและนักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการศึกษา เพราะไม่เห็นความสำคัญนำไปใช้ประโยชน์หลังลาสิกขา การจัดการศึกษาไม่เป็นระบบ หลักสูตรวิธีการเรียนการสอนและวัดผลไม่เหมาะสมกับยุคสมัย การขาดครูสอน ประกอบกับครูสอนพระปริยัติธรรมไม่มีตำแหน่งทางการปกครองและไม่ได้รับการพิจารณาตั้งและเลื่อนสมณศักดิ์เท่าที่ควร รวมทั้งได้ค่าตอบแทนไม่เหมาะสม ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ขาดแคลนงบประมาณการจัดการศึกษา การวัดผลสอบธรรมศึกษาแบบอัตนัยไม่เหมาะสมกับเด็กควรเปลี่ยนแปลงเป็นปรนัย

ผลจากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” เป็นการศึกษา นำร่องสำหรับเป็นข้อมูลและแนวทางในการกำหนด นโยบาย และข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนกบาลี มีสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่คล้ายคลึงกัน ดังมีข้อสรุปสาระสำคัญ ๆ คือ 1) ด้าน หลักสูตร เนื้อหาสาระเก่าเกินไปและภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหา สาระในแผนกบาลี เน้นการจำและการแปล มากกว่าความเข้าใจ ขาดการประยุกต์นำมาใช้ไม่เหมาะสม กับวุฒิภาวะของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นระบบไม่แน่นอน มีเวลาเรียนน้อย เกินไป จึงไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง ถ่วงแท้ วิธีการเรียนการสอน เน้นการท่องจำและ การแปล ไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการวิเคราะห์ 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอน มีไม่เพียงพอ มักใช้ระบบการศึกษาแบบที่สอนท่อง ครูสอนขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ขาดประสบการณ์ ไม่สามารถประยุกต์ใช้กับสภาพจริงได้ ขาดการศึกษาอบรมและขาดขวัญกำลังใจ หนังสือตำราประกอบการเรียนเป็นตำราเก่าเกินไป ขาดการปรับปรุงและภาษาที่ใช้ยาก จึงควรมี ตำราสากลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สื่ออุปกรณ์ประกอบการสอน มีการใช้น้อยหรือแทบไม่มี ควรจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนส่งเสริม จัดทำและพัฒนาสื่อที่น่าสนใจและใช้อย่าง แพร่หลาย อาคารสถานที่มักนิยมใช้ศาลาการเปรียญ ซึ่งมักมีเสียงรบกวนและบรรยากาศไม่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล เกณฑ์การวัดและประเมินผลมักวัดความจำมากกว่า ความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ ไม่มีเกณฑ์มาตรฐานและกฎเกณฑ์แน่นอน ควรปรับเกณฑ์การวัด และประเมินผลโดยใช้วิธีดำเนินสายกลาง ความยากง่ายของข้อสอบ ๆ ยากเกินไป ขาดการทดสอบ ความยากง่าย ควรมีการทดสอบความยากง่ายของข้อสอบ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนครอบคลุม ทุกด้านข้อสอบควรเน้นประยุกต์ใช้ (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวัลย์พร ศิริภิรมย์. 2545 : ก-ค)

ท่ามกลางสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและ แผนกบาลีที่ขาดประสิทธิภาพ เพราะขาดแนวทางการบริหารจัดการที่ดี การศึกษาแผนกนี้เป็น การศึกษาเฉพาะทางไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี จะมีจำนวนนักเรียนลดลงเพิ่มขึ้นทำให้ปรากฏว่าโรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกบาลี หลายแห่งต้องปิดทำการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามยังมีสำนักเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกธรรม – บาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถจัดการเรียนการสอน ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะแผนกบาลีนั่น เมื่อปีการศึกษา พ.ศ. 2548 ปรากฏว่า วัดโสธรวราราม วรวิหาร มีผลสอบพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ได้มากเป็นอันดับสามของประเทศ จากจำนวนห้า อันดับแรก รวมจำนวนนักเรียน เท่ากับ 630 รูป ซึ่งอันดับหนึ่ง ได้แก่ วัดพระธรรมกาย จำนวน

207 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.86 วัดตากฟ้า จำนวน 122 รูป คิดเป็น 19.37 วัดโสธรวราราม
 วรวิหาร จำนวน 109 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.30 วัดจงคำ จำนวน 99 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.71
 และวัดหาดใหญ่สีตาราม จำนวน 93 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.76 ตามลำดับ (“รางวัลเกียรติยศยอด
 สำนักเรียนบาลี,” 2548 : 58)

เหตุผลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวราราม
 วรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เพราะมีจำนวนนักเรียนสอบบาลีได้มาก อาคารเรียน
 มีความเพียงพอต่อนักเรียน งบประมาณเพียงพอในการบริหารจัดการ ประสบผลสำเร็จทางการจัด
 การศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย บริหารงานการศึกษาโดยพระพรหมสุธี
 ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค 12 กรรมการมหาเถรสมาคม รักษาการเจ้าอาวาส เจ้าสำนักเรียน
 พระเทพสิทธิวิมล ดำรงตำแหน่งผู้จัดการ พระปริยัติกิจวิธาน ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ พระครู
 ปริยัติปัญญาธร ดำรงผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ความสำคัญดังกล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต้องการ
 ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
 วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
 แก่พระภิกษุสามเณรผู้สนใจ ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร
 มีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างมาช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียน
 การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประสบผลสำเร็จ จนทำให้โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์การศึกษาด้าน
 ผู้เรียนปรากฏผลออกมาในการสอบได้อยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากตลอดระยะเวลา 5 ปีซ้อนหลัง และ
 ขณะนี้ปรากฏว่ามีพระภิกษุสามเณรจำนวนมากสนใจ พร้อมทั้งมีผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยที่ต้องการ
 ส่งบุตรหลานให้บรรพชาเป็นสามเณรเพื่อขอเข้ารับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
 ในโรงเรียนแห่งนี้ เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน
 พระปริยัติธรรม แผนกบาลีทั่วประเทศ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกันหรือสำหรับเป็นข้อมูล
 พื้นฐานเบื้องต้นให้ผู้สนใจใคร่ศึกษา ในเรื่องนี้นำแนวคิดที่ได้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ
 สถานศึกษาแต่ละแห่ง และเพื่อธำรงรักษาการเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีเอาไว้ให้คงอยู่
 คู่กับพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
 แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี แห่งอื่น ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนางานการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ทั่วประเทศให้มีคุณภาพและมาตรฐานใกล้เคียงกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. หน่วยในการศึกษา

คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนครู และนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2549

3. ประเด็นที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีประเด็นที่ต้องการศึกษา ดังนี้

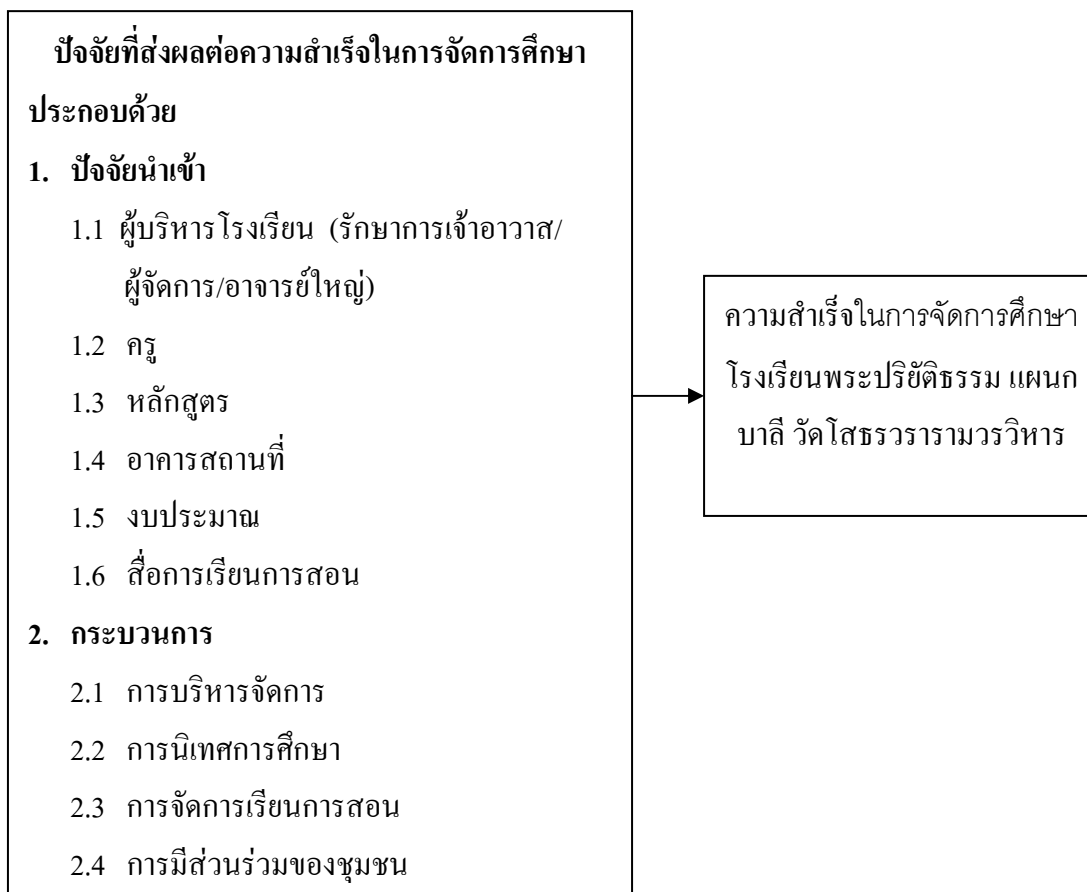
3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียน (รักษาการเจ้าอาวาส/ผู้จัดการ/อาจารย์ใหญ่) 2) ครู 3) หลักสูตร 4) อาคารสถานที่ 5) งบประมาณ และ 6) สื่อการเรียนการสอน

3.2 ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ 2) การนิเทศการศึกษา 3) การจัดการเรียนการสอน และ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดหลักทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบของนักวิชาการ นักการศึกษา และนำทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ของ โคอเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980 : 219) ที่ลงในนิตยสาร “World Development” นำมากำหนดเป็นกรอบแนวความคิดเบื้องต้นในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความสำเร็จในการจัดการศึกษา หมายถึง ผลการสอบได้ของนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และเกียรติประวัติที่วัดและโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับจากหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา หมายถึง เหตุหรือการกระทำใด ๆ ที่เกิดจากปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน (รักษาการเจ้าอาวาส/ผู้จัดการ/อาจารย์ใหญ่) ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ งบประมาณ และสื่อการเรียนการสอน และที่เกิดจากกระบวนการ ได้แก่ การบริหาร

จัดการ การนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้พระภิกษุสามเณรสอบได้จำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี

การจัดการศึกษา หมายถึง รูปแบบที่ได้พัฒนาตามหลักวิชาการด้วยวิธีการที่มีระบบสำหรับใช้ดำเนินงานการจัดการศึกษา เพื่อให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้มีการพัฒนาการอย่างครบถ้วน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ จนเกิดเป็นการเรียนรู้ มีความสามารถ และมีศักยภาพตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดเอาไว้

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่จัดการเรียนการสอนแก่พระภิกษุสามเณรในวัด

เจ้าสำนักเรียน หมายถึง รักษาการเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร

ผู้จัดการโรงเรียน หมายถึง รองเจ้าอาวาสหรือผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ครูผู้สอน หมายถึง พระภิกษุ หรือฆราวาส ผู้ทำหน้าที่สอนหรือได้รับมอบหมายให้ดำเนินการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

นักเรียน หมายถึง พระภิกษุ สามเณร ผู้กำลังเข้ารับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ด้านวิชาการ ได้ข้อความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
2. ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้
 - 2.1 ใช้ในการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

2.2 ใช้ในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาระบบแนวทางวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

2.3 ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นองค์ประกอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และแม่กองบาลีสนามหลวง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ นำไปปรับปรุงแก้ไขการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค